

עניה סוערה¹ – (3) The Divine Consolation

(1) ישעיהו נד:יא-נה:ה

(א) נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמֶר אֱלֹהֵיכֶם: (ב) דַּבְּרוּ עַל-לֵב יְרוּשָׁלַם וְקִרְאוּ אֵלַיָּהּ בְּטִלְאוֹת עֲבֹאֶיהָ כִּי נִרְעָה עֵינֶיהָ כִּי לִקְרָא מִיַּד הַיְיָ הַיְיָ לִמְנוּחָהּ: (ג) קוֹל קוֹרֵא בְּמִדְבָּר פָּנּוּ דֶרֶךְ ה' יִשְׂרוּ בְעֵרְבָה מִסְלָה לְאֱלֹהֵינוּ: (ד) כָּל-גֵּיא יִנְשָׂא וְכָל-הַר וְגִבְעָה יִשְׁפָּלוּ וְהָיָה הָעֵקֶב לְמִישׁוֹר וְהָרְכָסִים לְבִקְעָה: (ה) וְנִגְלָה כְבוֹד ה' וְרָאוּ כָל-בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי ה' דִּבֶּר:

(יא) עֵנִיָּה סֹעֵרָה לֹא נַחֲמָה הִנֵּה אֲנֹכִי מִרְבִּיץ בַּפּוֹךְ אֲבָנֶיךָ וְיִסְדַּתֶיךָ בַּסְּפִירִים:
 (יב) וְשִׁמְתִי כְדָכּוֹל שְׁמִשְׁתֶיךָ וְשַׁעֲרֶיךָ לְאֲבָנֵי אֶקְדָּח וְכָל-גְּבוּלְךָ לְאֲבָנֵי-חֶפֶץ:
 (יג) וְכָל-בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךָ: (יד) בְּעִדְקָה תִפּוֹנְנִי רַחֲמֵי מַעֲשֶׂק בִּי-
 לֹא תִירָאֵי וּמִמַּחֲתָה בִּי לֹא-תִקְרַב אֵלַיִךְ: (טו) הֲנֵן גֹּדֵר יִגְוֹר אֶפֶס מְאוֹתֵי מִי-גֵד
 אֶתְךָ עָלֶיךָ יְפוֹל: (טז) הֲנֵן הִנֵּה אֲנֹכִי בְרֵאתִי חָרָשׁ נִפְחַת בְּאֵשׁ פָּחַם וּמוֹעִיא כָּלִי
 לְמַעֲשֵׂהוּ וְאֲנֹכִי בְרֵאתִי מִשְׁחִית לְחַבֵּל: (יז) כָּל-כְּלִי יוֹעֵר עָלֶיךָ לֹא יַעֲלָח וְכָל-
 לְשׁוֹן תִּקּוּם-אֶתְךָ לְמִשְׁפָּט תִּרְשִׁיעֵי זֹאת נִחַלְתָּ עֲבָדֵי ה' וְעִדְקַתְּם מֵאֵתִי נֶאֱסַ-
 ה': (א) הוֹי כָּל-צִמָּא לָכּוּ לַמַּיִם וְאִשֶׁר אֵין-לוֹ כֶּסֶף לָכּוּ שִׁבְרוּ וְאִכְלוּ וּלְכּוּ
 שִׁבְרוּ בְּלוֹא-כֶּסֶף וּבְלוֹא מַחִיר יִיזן וְחָלַב: (ב) לָמָּה תִשְׁקְלוּ-כֶּסֶף בְּלוֹא-לָחֶם
 וַיִּגִיעְכֶם בְּלוֹא לְשִׁבְעָה שְׁמַעוּ אֵלַי וְאִכְלוּ-טוֹב וְתַתְעַנְג בְּדָשָׁן נִפְשִׁכֶם:
 (ג) הֲטוֹ אֲזַנְכֶם וּלְכּוּ אֵלַי שְׁמַעוּ וְתַחֲי נִפְשִׁכֶם וְאֶכְרַתְהָ לָכֶם בְּרִית עוֹלָם חֲסִדֵי
 דָּוִד הַנְּאֻמָּנִים: (ד) הֲנֵן עֵד לְאוֹמִים נִתְתִּיו נִגִיד וּמִצִּוָּה לְאֻמִּים: (ה) הֲנֵן גְּוִי לֹא-
 תִדַּע תִּקְרָא וְגוֹי לֹא-יִדְעוֹךָ אֵלַיִךְ יִרְוְצוּ לְמַעַן ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְקַדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל בִּי
 פֶּאֶרְךָ:

¹ Since this שבת is ר"ח אלול, we will be reading the standard הפטרה of שבת ר"ח – which is also from the second half (the last chapter) of ישעיהו; we will be “making up” this הפטרה by adding it on to עקרה רני in two weeks; but for purposes of our study, we will stay the course of the 7 in their usual order

2) סידור רש"י סימן תד

ואלו הן סימני הפטורות משבעה עשר בתמוז עד סוף האזינו,

די שי חי נוי עי אי רי קי שי די שי

דברי ירמיהו, שמעו דבר ה', חזון ישעיהו, נחמו נחמו, ותאמר ציון, עניה סוערה, אנכי אנכי, רני עקרה, קומי אורי, שובה ישראל, דרשו ה', שוש אשיש בה'. בשבת שלפני ראש השנה מפטירין שובה ישראל, ובשבת שבין ראש השנה ליום הכפורים מפטירין דרשו ה' בהמצאו, ואם יש שבת בין יום הכפורים לסוכות מפטירין להאזינו שוש אשיש, ויש שמפטירין וידבר דוד לה, עד מגדול ישועות מלכו, ואין מדלגין ממנה כלום, וכן נוהגין במגנצא, שירה לשירה, וכשמפטירין שובה ישראל [אומר] כולה עד ופושעים יכשלו בם, ומתחילין ביואל, ומפטירין עד סוף הספר ולא יבשו עמי לעולם, וכשמפטירין עניה סוערה ולפי שאין בה אלא שנים עשר פסוקים מתחילין אחרים דרשו ה' בהמצאו שבאותו הענין, [ומסיימים] ההפטר בהפטר בה במקרא זה ושם עולם אתן לו אשר לא יכרת, ובמקומות אחרים מפטירין לפני ראש השנה שוש אשיש בפ' אתם נצבים, וכשמפטירין אותה מפטירין שובה ישראל ותקעו שופר בעיון זה נתן קולו לפני חילו וכו', ובין ראש השנה ליום הכפורים ובשבת של אחר יום הכפורים מפטירין וידבר דוד, ולכך עושין מן הפטורות סימן לפי שאין משנין אותן מסדרן וכמו שאנו אומרים אותן בשנה זו, כך אומרים אותן בשנה אחרת. שלש הפטורות הראשונות שהן דברי תוכחות, אומרים אותן משבעה עשר בתמוז עד ט' באב, שיש ביניהם שלש שבתות בכל שנה ושנה, והאחרונות שכולם נחמה, אומרים אותן מט' באב עד יום הכפורים, כך דרך מנחמין לנחם מעט מעט, והאומר לנחמך יותר מדאי (כגון) [דומה כמו שאומר] למחזור על הפתחים למחר תהיה מלך, אינו מאמין שנאמר ולא שמעו אל משה מקוצרו רוח וגו' לפיכך תחילה נחמו, ותאמר ציון, כלומר אף על פי שנחרבת אל תאמרי נעזבתי, ואחר כך עניה סוערה, לפיכך הקדימהו לאנכי אנכי הוא מנחמכם, מאחר שנחמה בחסדי הרבים שוב אינו קורא לה לא נחמה, ועד עכשיו נחמו הנביאים, מכאן ואילך נחמה הקדוש ברוך הוא בעצמו, ואחר שקיבלה תנחומין פוסק לה כמה טובות וגדולה, רני עקרה, קומי אורי, שוש אשיש:

Questions:

- 1) How are we to understand the 2 פסוקים in the middle of the הפטרה in which the נביא implores us to purchase wine and milk without any payment?
- 2) Are the "water", "silver", "wine" and "milk" here metaphoric? If so, what do they represent?
- 3) What is the essential message of this הפטרה?
- 4) Again, why do we skip several passages and continue the process of נחמה with this section?
- 5) How is this an appropriate follow-up to ...? עזבתי ה'?

מבנה ההפטר

א) ההקדמה - המשל

(יא) עֲנִיָּה סְעָרָה לֹא נַחֲמָה הִנֵּה אֲנֹכִי מְדַבֵּיץ בְּפוּךְ אֲבֹנֶיךָ וְיִסְדֶּדְתִּיךָ בְּסַפְיָדִים: (יב) וְשִׁמְתִי בְּכֹד שְׁמֵשֶׁתֶּךָ וְשִׁעַרְתִּיךָ לְאֲבְנֵי אֶקֶדָח וְכָל־גְּבוּלְךָ לְאֲבְנֵי־חַפְזִי:

ב) הנמשל

(יג) וְכָל־בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךָ: (יד) בְּעֶדְקָה תִכְוֶנְנִי רַחֲמֵי מַעֲשֶׂק כִּי־לֹא תִירָאִי וּמִמַּחְתָּה כִּי לֹא־תִקְרַב אֵלֶיךָ:

ג) כח ה' ושכר הבטחון בו

(טו) הֵן גֹּזֵר וַיְגֹזר אֶפֶס מְאוֹתַי מִי־גֵר אֶתְּךָ עֲלֶיךָ וְפֹל: (טז) הֵן הִנֵּה אֲנֹכִי בְּרֵאתִי חֲרָשׁ נִפְחָ בְּאֵשׁ פָּחַם וּמוֹצִיא כָּלִי לְמַעֲשָׂהוּ וְאֲנֹכִי בְּרֵאתִי מִשְׁחִית לְחַבֵּל: (יז) כָּל־כְּלָי יוֹצֵר עֲלֶיךָ לֹא יִצְלַח וְכָל־לְשׁוֹן תִּקּוּם־אֶתְּךָ לְמַשְׁפָּט תִּרְשִׁיעֵי זֹאת נִחַלְתָּ עִבְדֵי ה' וְעִדְקַתְּם מֵאֵתִי נֹאס־ה':

ד) הקריאה לשמוע לנביאי שיבת ציון

(א) הוֹי כָּל־עַמָּא לְכוּ לְפָנַי וְאֲשֶׁר אֵינְלוּ כִסֵּף לְכוּ שְׁבֵרוּ וְאֲכָלוּ וְלָכוּ שְׁבֵרוּ בְּלוֹא־כֶסֶף וּבְלוֹא מַחִיר וְיָן וְחָלַב: (ב) לָמָּה תִשְׁקָלוּ־כֶסֶף בְּלוֹא־לְחֵם וְיִגְיעַכֶם בְּלוֹא לְשִׁבְעָה שְׁמַעוּ שְׁמַעוּ אֵלַי וְאֲכָלוּ־טוֹב וְתִתְעַנֵּג בְּדָשָׁן נִפְשָׁכֶם: (ג) הֲטוֹ אֲזַנְכֶם וְלָכוּ אֵלַי שְׁמַעוּ וְתַחֲי נִפְשָׁכֶם וְאֶכְרַתְהָ לְכֶם בְּרִית עוֹלָם חֲסֵדִי דָוִד הַנְּאֻמָּנִים:

ה) חתימה: הבטחת שיבת מלכות בית דוד

(ד) הֵן עֵד לְאוֹמִים נִתְּנִיו נְגִיד וּמִצְוָה לְאֹמִים: (ה) הֵן גֹּי לֹא־תִדְעַתְּקָרָא וְגֹי לֹא־יִדְעוּךָ אֵלֶיךָ יִרְעוּ לְמַעַן ה' אֱלֹהֶיךָ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׁדָּאֵל כִּי פִּאָרְךָ: